

Baneheia-saken:

– DET GODE LIV er noe du må velge

Ada Sofie (50), mor til Stine Sofie som ble brutalt voldtatt og drept i Baneheia, mener sorg kan bidra til vekst. Selv lever hun et bedre liv nå enn før datteren døde.

Tekst: Camilla Høy Foto: Eva Kylland og privat

Det er snart 14 år siden nå. At hun vinket farvel til datteren sin, Stine Sofie (8), som skulle på besøk til faren sin i Kristiansand. Sammen med venninnen, Lena Sløgedal Paulsen (10), dro hun til Baneheia for å bade. De to skulle returnere til avtalt tid, men kom aldri tilbake. To døgn senere ble begge jentene funnet voldtatt og drept kort unna en oppmerket sti i området. Marerittet var et faktum.

Tok et valg

– Jeg ante virkelig ikke at den var så fysisk, sorgen altså. Jeg gikk rundt og var kvalm i ett helt år etterpå. Pusten var tung, og kroppen fungerte ikke når jeg våknet om morgenen. Det verket rett og slett i alle leddene mine. Ikke hadde jeg matlyst heller. All grublingen og alle spørsmålene – det føltes som om hodet skulle sprenges. Til slutt begynte jeg å lure på om jeg var i ferd med å bli alvorlig syk, sier Ada, som uten terapeutisk hjelp klarte å kjempe seg til et godt og meningsfullt liv igjen.

Mange skjønner ikke helt hvordan noe sånt kan være mulig. Hvor henter denne dama egentlig styrken fra? Men det handler ikke om å være sterk, forteller Ada. Det handler om at hun ganske tidlig i sorgprosessen tok et valg.

– Jeg skjønnte at det gode livet er noe man må velge, og kjempe for, etter å ha opplevd et traume, sier Ada.

Hun bestemte seg for at de som ødela Stine Sofies liv, ikke

skulle få ødelegge hennes også. Og at de gjenlevende barna igjen skulle få oppleve både glede, musikk og latter i familien. Ada har aldri sagt at det har vært lett. Og flere ganger holdt hun på å gi opp. Men valget var tatt, og hun bestemte seg for å klare det.

Klarte seg selv

Helt på egen hånd fant hun blant annet frem til ulike øvelser som hjalp henne å mestre den tøffe hverdagen. Fremdeles er disse teknikkene gode å ha. Et eksempel er de utallige gangene Ada har lagt seg om kveldene, og bilder fra selve draps handlingen med ett dukker opp på netthinnen. Ada ser for seg jenta si. De redde øynene og alt blodet. Hun befinner seg i en skrekkfilm som aldri slutter å rulle.

– Når dette skjer, pleier jeg å snu meg rundt i sengen. Deretter kan jeg begynne å tenke på en sang eller et foredrag jeg skal holde, og så blir jeg liggende og si denne teksten til meg selv om og om igjen for å lede oppmerksomheten bort fra disse bildene jeg ikke kan kontrollere. Som oftest klarer jeg å vri fokuset over på noe annet. På noe hyggelig. Fine minner jeg har om Stine Sofie. Det hjelper, sier Ada.

Sørger ikke lenger

Ett år etter drapet opplevde hun at de fysiske smertene begynte å avta i styrke. Kvalmen ga seg, og matlysten kom sakte, men sikkert, tilbake. Hun begynte å svare: «Jo, takk. Bare

bra» når folk spurte henne om hvordan hun hadde det. Noen reagerte ved å kikke rart på henne. Andre igjen ble litt satt ut av spill og hastet som regel videre.

– Av og til kunne jeg få veldig dårlig samvittighet. Hva om disse menneskene trodde at jeg ikke var glad nok i jenta mi? Det stemte selvsagt ikke. Men jeg var jo også glad i de andre ungene mine og mannen min. Hva slags hjem hadde vi hatt dersom mor i huset ikke klarte å fungere?

Adas kusine, sykepleieren Elin, sa en gang til henne: «Uansett hvordan du velger å sørge, vil folk mene noe om deg. Om du blir tynn og blek,

lenger, men savnet etter Stine Sofie er fremdeles sterkt. Av og til kan hun kjenne på den samme kvalmen og de samme smertene i kroppen som hun ble så altfor godt kjent med like etter at datteren døde. Men de fysiske smertene varer ikke like lenge som før, og de er heller ikke like intense.

– Vit at livet kan bli bra igjen. For mitt vedkommende ble det faktisk bedre, men det ble aldri det samme, sier Ada.

Etter at hun mistet Stine Sofie oppdaget hun litt etter litt at det var mye hun gjennom årenes løp hadde tatt som en selvfølge. Ada kunne irritere seg over fillering og bagateller, og tenke at dersom hun bare

Jeg er blitt blinkere til å minne meg selv på alt det fine jeg daglig omgir meg med

vil noen mest sannsynlig hevde at du burde skjerpe deg og heller fokusere på dine to gjenlevende barn. Om du derimot viser at du er positiv og glad, er det garantert også noen som vil reagere på dette. Det handler i bunn og grunn om å velge mellom to onder.»

God støtte

Samtalene med kusinen gjorde at Ada fortsatte sin kamp for å klare å være lykkelig og glad igjen. I dag sørger hun ikke

fikk pusset opp stuen, eller vant noen millioner i Lotto, ville hun bli lykkelig.

– Nå ser jeg mye tydeligere enn før at det er de små hverdagslige tingene som gir livet mening. En god frokost sammen med familien. Gleden over at mannen har fyrt i peisen når jeg kommer hjem fra korøvelse. Jeg er blitt blinkere til å minne meg selv på alt det fine jeg daglig omgir meg med, fremfor å dvele rundt det jeg har

BYR PÅ SEG SELV: – Noen vil kunne finne styrke i å høre min historie, mens andre helt sikkert vil kunne føle seg støtt, sier Ada.

MINNER: Stine Sofie er dypt savnet, men Ada har klart å distansere seg fra det grusomme og heller tenke positive og fine tanker.

mistet. Sånn sett erfarer jeg at sorg også kan gi vekst, sier Ada.

Vil aldri bli glemt

Ada har siden Stine Sofies bortgang jobbet hardt for å styrke rettssikkerheten til fornærmede og etterlatte i drapssaker gjennom Stine Sofies Stiftelse. Det har blant annet ført til at pårørende i dag har krav på dokumentinnsyn, og en egen kontaktperson hos politiet som de får løpende informasjon av. Stiftelsen arbeider også for at alle skal få en barndom uten vold.

– Jeg kan ikke gjøre noe mer for Stine Sofie. Jeg kan ikke vaske klærne hennes eller følge henne opp på noe vis. Men jeg kan sørge for å kaste lys over Stine Sofies minne ved å hjelpe andre barn som har det vanskelig.

Å slåss for de svakest av de svake gir Ada så uendelig mye. Dessuten føler hun seg veldig privilegert som får skrive Stine Sofies navn og ha henne med seg på jobben hver eneste dag.

På datterens gravstein står de vakre ordene: «Du er gjemt, men vil aldri bli glemt»

LANGT VENNSKAP: Som sjef for russerevyen i Grimstad i 2000 bestemte Stian seg for at overskuddet skulle gå til Stine Sofies Stiftelse. Det var sånn han og Ada ble kjent.

– Sorgen er individuell

Ada Sofie Austegard har sammen med psykolog Stian Tobiassen (31) skrevet en ny bok, som handler om sorg og savn og alle de utfordringene som følger i kjølvannet av å miste noen man har kjær.

Stian, som er Ada Sofies mangeårige, gode venn, har skrevet hovedoppgave i psykologi om sorg hos mødre som har fått sine barn drept i kriminelle handlinger.

– Vi mennesker er meningsøkende av natur. De færreste finner en mening i det å miste det aller kjæreste de har, men mange finner en større mening i livet i kjølvannet av nettopp en slik hendelse. Det er likevel få som våger å innrømme det, forteller han.

Stian forklarer videre at det knytter seg en del sosiale konvensjoner eller «sannheter» til en sorgprosess. Vi antar eller forventer at sørgende mennesker skal oppføre seg på en helt be-

stemt måte, og ut fra dette danner vi oss en mening om hva som er normalt og ikke normalt. Slike forventninger har vist seg å være en stor belastning for mange pårørende og etterlatte. Sorg er nemlig veldig individuelt, og vi reagerer alle ulikt i møte med den. Han pleier å si at det finnes like mange måter å sørge på som det finnes antall sørgende.

Snuoperasjon

Både han og Ada Sofie har en ukuelig tro på at det i en sorgprosess er mulig å snu selv de største utfordringene til noe konstruktivt og utviklende. Boken *Oppdrift* handler derfor mye om dette. Men den handler også om Adas maktesløshet som pårørende i møte med politiet og det norske rettsvesenet, og kampen hennes mot de mektige kvinner og menn som forvalter dette systemet.

I boken skildres en episode som illustrerer dette: Før Ada Sofie hadde fått vite hvordan datteren døde, fikk hun vite det gjennom en venninne av Ada So-

fies fosterdatter. Denne jenta var på fest, og hadde der fått høre om hva som hadde skjedd gjennom en annen, som hadde hørt det av en politimann. Hvordan er det mulig? tenkte Ada oppgitt.

– Jeg er mammaen og får ikke vite noen ting, mens fulle ungdommer som sitter på en fest oppe i bygda, vet hvordan min lille jente ble drept!

Ada Sofie tok da kontakt med politiet og krevde at mannen og søskenbarnet hennes skulle få dokumentinnsyn. Selv klarte hun ikke å lese hva som hadde skjedd. Det fikk de.

– Det følte godt å vite at de visste. Når det dukket opp spørsmål, kunne jeg spørre dem. Jeg får ikke glemt den første dagen jeg gjorde det. Da spurte jeg om noe jeg egentlig ikke ville vite svaret på, forteller Ada.

– Hans Christian og jeg gikk en tur i skogen da det bare datt ut av meg: «Ble hun voldtatt av begge?» «Ja», svarte han.

– Jeg følte behov for å spy ...
– Selv om Adas historie er ekstrem, bærer den likevel med seg noe alle kan lære av. For vi tror begge det er mulig for alle å få et godt liv, selv om det til tider føles både meningsløst og vanskelig, sier psykolog Stian Tobiassen.

BOKAKTUELLE: Det er blitt mye kaffe og mange gode samtaler på kjøkkenet til Stian det siste halvåret. I disse dager gir han og Ada ut boken «Oppdrift».